

на селска носия с широки сребърни пафти, стягащи техите кръстове и с дълги пръчки в едната ръка. На тях са закачени дървени лъжици, вретена и други дървени предмети, които са тяхна изработка. Може и често да се видят и с дървено корито, носено на рамо..... Рударите никога не просят и не крадат и са добре приемани от българските селяни. Техните жени са толкова скромни, че отказват да влязат в двора и продават стоката си на улицата. Носят пръчки, за да се пазят от кучетата. Гледат на ръка, правят предсказания и магии....” (Petulengro 1915-16: 48-50).

В началото на XX век „Край бреговете на р. „Елешница” софийското население си живееше патриархално. През летните дни жените с хурки и плетива в ръцете белеха платна на зелената морава... Разкривени върби прибираха под сенките си това още незасегнато от модерната култура столично общежитие” (Костенцева 1979: 31). В разпънатия наблизно цигански катун копанарки усилено работят вретена. Впечатлен от гледката, столичният фотограф Тодор Факиров заснема „Фабриката за вретена”. Стереоскопичната снимка, масово тиражирана, се явява своеобразна за времето си реклама на вретенарките.

„Фабрика за вретена” край София

През 50-те-70-те год. на XX век копанари обикалят по селата в Северозападна и Североизточна България, някои предпочитат Родопите. Техният път е все „по върбите и липите”. Продават предварително изработените предмети, при нужда работят на място по поръчка.

„Лятос край родопското с. Искра, Пловдивски окръг, опънаха шатри няколко цигански семейства. И нали селяните бяха свикнали да гледат чергари от стари времена, никой не обърна внимание на тези хора дошли